

Tusenbein (Diplopoda)

Det er ikke uvanlig at tusenbein forviller seg inn i boliger. De gjør imidlertid ingen skade på hjemmet og anses derfor ikke som skadedyr. Det frarådes å bekjempe tusenbein med kjemiske bekjempningsmidler. I stedet kan man fysisk fjerne dem enten ved støvsugning, eller ganske enkelt feie dem opp og kaste dem ut igjen.

Utbredelse

I Norge er det observert 31 frittlevende arter av tusenbein. Det er funnet tusenbein helt til like nord for polarsirkelen.

Kjennetegn

Tusenbein (Figur 1) tilhører dyregruppen leddyr, der vi også finner insekter, edderkoppdyr og krepsdyr. Tusenbein har en langstrakt kropp med mange kroppsledd og bein. De fleste artene i Norge er 10 – 40 mm lange som voksne. Arten *Ommatoiulus sabulosus* er den som kan bli lengst med 47 mm, mens det er *Ophyiulus pilosus* som har flest bein med opptil 117 par. Fra den femte kroppsringen og bakover har tusenbein to beinpar per ring i motsetning til sine nære slektninger, skolopendrene, som kun har ett. De tusenbeinartene som oftest påtreffes i nærheten av boliger har en sylindrisk kroppsform (Figur 2), men det finnes også mer flate arter. Fargen på tusenbein kan variere, men de vanligste artene har et hardt ytre skall som er mørkt og ensfarget. Tusenbein har flere kjertler som kan utskille en illesmakende væske, og dette gjør dem til lite populære byttedyr.

Biologi

Tusenbein er nattaktive og trives best på mørke, fuktige steder. De lever i de øverste jordlag, under stein og bark mm. De finnes stedvis i store mengder, for eksempel kan det i skogbunnen i en løvskog være tusen individer per m². Tusenbein spiser råtnende plantemateriale, og ofte kan man derfor finne store mengder i hager blant visst løv og kompost. De regnes som viktige bidragsyttere til nedbrytning av dødt organisk materiale. Enkelte ganger, særlig om høsten, kan man oppleve at tusenbein opptrer i stort antall nær boliger. De kan krabbe opp grunnmurer og vegger, og flere kan da forville seg innendørs. Grunnen til slike masseansamlinger er ukjent. Tusenbein kan imidlertid ikke overleve innendørs over lengre tid fordi miljøet er for tørt. Noen arter synes periodevis å bli tiltrukket av lys, for eksempel utelys i nærheten av hus.

Figur 1. Tegning av tusenbein. Illustrasjon: Hallvard Elven.

Figur 2. Tusenbein med langstrakt, sylindrisk kropp som ofte påtreffes ved boliger. Foto: Bjørn Arne Rukke

Skadeomfang og bekjempelse

Tusenbein som kommer innendørs, gjør ikke skade. De kan imidlertid være irriterende, spesielt dersom det er mange individer som forviller seg dit ved en massevandring. Som oftest vil antallet tusenbein utendørs reduseres i løpet av noen få dager, og de vil som nevnt over ikke overleve innendørs over lengre tid med mindre forholdene der er svært fuktige.

Siden tusenbein ikke er å anse som skadedyr, anbefales det ikke å bruke kjemikalier for å bekjempe dem. For å hindre tusenbein i å komme inn, kan man tette mulige åpninger og sprekker der de kan komme inn. Dyr som er kommet inn, kan man fjerne ved for eksempel støvsugning eller ved å feie opp og kaste dem ut. Siden tusenbein tidvis synes å bli tiltrukket av lys, kan det også være en ide å slå av lys nær steder der man mistenker at de kommer inn.